

FRI-110-1-CLEMP(S)-08

THE MULTIMODAL APPROACH AND THE DIGITAL TRANSFORMATION OF EDUCATION⁹⁸

Assoc. Prof. (Lina) Galina Lecheva,
PhD Department of Technical and Natural Sciences,
Silistra Branch, "Angel Kanchev" University of Ruse
Phone: +359 88 540 0647
E-mail: glecheva@uni-ruse.bg

Abstract: *Presenting a personal perspective on what is happening, this text illustrates how modern methodological achievements are applied in literature education or why they are so difficult to apply.*

Keywords: *visual storytelling, display language, multimodal education, grammar of visual design*

ВЪВЕДЕНИЕ

Чешкия хуманист и мислител Ян Амос Коменски считал любопитството към света за основа на всяко знание, държал ученикът не само да слуша, запомня и повтаря, но и да участва активно в процеса на обучение. Поканили го за първи ректор на Харвард, но той отказал заради епископската си мисия към разединената Моравска църква. Системата си Коменски наричал **пансофия** - хармония между вяра, рационално и чувствено познание.

Даскалуването е професия, която се упражнява чрез комуникация по различни канали/режими – реч, визуални елементи, аудио, невербална комуникация, писмен език, пространствен дизайн, кинестетична комуникация.

Комуникацията в образованието винаги е колаборация от няколко режима, целяща възприемане на информацията, нейното разбиране, анализ и синтез с цел изграждането на една или повече компетенции.

Педагогиката на XXI век нарича комбинирането на текст, изображение, аудио, видео и тактилно общуване – МУЛТИМОДАЛЕН ПОДХОД в обучението.

Всеки компонент от дизайна на урока – от технологиите, които са използвани за подготовка на дидактичните материали, през архитектурата на урочните ситуации, до съдържанието-информация, което е синтезирано във всяка от тях, ангажира визуалните, слуховите, кинестетичните сетива на студентите. Това е резултатът от промяната на нагласите – от традиционалистите, при които текстът, изолиран от изображения, се счита за първичен източник на комуникация, до живеещите в дигиталната епоха хора, при които изображенията са предпочитани (Lutkewitte, C. (2013).

ИЗЛОЖЕНИЕ

През последното десетилетие в публичните информационни канали се афишират твърдения, че българските ученици, респективно студенти са функционално неграмотни, като по-голямата част от аудиторията има предвид езиковата им НЕ-грамотност. Т.н. Z-поколение реално притежава друг вид грамотност – мултимодалната. Мултимодалната грамотност надхвърля езиковите компетенции. Тя се разбира по-скоро като социална грамотност. Обучаваните трябва да разбират, да анализират, да извличат инсайти от материята, която изучават и да съставят текстове, като комбинират различни режими – реч, печат, изображение и пространствен дизайн. **Мултимодалният текст предава**

⁹⁸ Докладът е представен пред секция „Съвременно чуждоезиково обучение, методика, педагогика и психология“ на 63-тата научна конференция на Русенския университет „Ангел Кънчев“ и Съюза на учените-Русе на 18 октомври 2024 година с оригинално заглавие на български език: МУЛТИМОДАЛНОСТТА И ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

съдържанието си чрез комбинация от тези режими като всеки режим допринася с уникални семиотични ресурси за създаване на Смисъла.

Мултимодалната грамотност подобрява способността на обучаваните/обучаващите се да се ангажират с различни канали на комуникация, насърчавайки по-дълбоко разбиране и креативност.

Ω Ω Ω

Литературата е учебна дисциплина, която борави с текстове и цели да изгради у обучаваните (в нашия случай студентите) умения за съставяне на текст. Учебните текстове (лекциите ни) от своя страна трябва да са мултимодални, т.е. да са съставени от различни знакови системи, или семиотични ресурси, като думи, диаграми, графики, снимки или различни видове символи (Kress and van Leeuwen 2006; Berge 2001). В учебната литература е обичайно да се използват различни видове графично маркирани текстови обекти за различни цели – заглавие, текстово каре с непознати думи, каре с въпроси за анализ, диаграми и таблици, визуализиращи учебното съдържание, линкове към изследвания по урочната тема. Т.е. семиотичният режим на всяка страница учебна литература е колаборация от различни режими за предаване-приемане на информация. По този начин страницата предлага различни предизвикателства за тълкуване на текста (понякога взаимно изключващи се), защото се очаква провокацията да заостри вниманието на студента и така осмислянето на сложното съдържание да бъде не само ефективно, но и ергономично.

Прилагането на мултимодалния подход в Е-обучението е проучено в различни контексти, което показва полезността му в различни образователни области.

Изследвайки „мултимодалните текстове“, К. Ланкшиър и М. Кнобъл стигат до извода, че чрез тях се изграждат трансверсални компетенции. Те обръщат внимание на начините, по които дигиталната грамотност продължава да оформя практиките на комуникация, и предлагат начини да се насърчи образованието и формирането на дигитални грамотности (Lankshear, C. & Knobel, M. (2011). S. Selber разглежда различни видове грамотности, които ни подпомагат в преразглеждането на значението на компютърната грамотност отвъд строго технологичното значение на това понятие – като „езикът на дисплея“ (Selber, S. (2004) и „граматиката на визуалния дизайн“ (O’Toole, M. (1994). В света, в който живеем мултимодалността е реалност във всички дигитални медии, които са и интерактивни.

Мултимодалният подход в обучението по Литература признава, че смисълът може да бъде предаден чрез динамични комбинации от два или повече режима на комуникация – речта, буквите, с които я записваме, визуални елементи, аудио, езикът на тялото и пространствен дизайн. Мултимодалният преподавател творчески интегрира тези режими, за да предаде кохерентно информацията, която трябва да бъде усвоена от студентите.

В условията на първата COVID-карантина, когато колегията от учители и университетски преподаватели по неволя се дигитализира и изненада своите ученици и студенти, случайно попаднах на WEB-страница, която на достъпен за един хуманитарист език обясняваше ИЗО е то визуален storytelling:

„Визуалното разказване на истории е процес на използване на изображения, символи и други визуални елементи, за да се предаде смислено послание или история. Ключовият аспект на storytelling-а в графичния дизайн е способността му да преодолява езиковите бариери и културните различия, чрез използването на универсални символи и визуални знаци.“

Един от четиримата отци на Православието – Василий Велики от Кесария, не помня в коя проповед казва, че иконите са азбуката на неграмотните.

Надявам се следващите ми думи да не ме направят жертва на кенсъл културата и Вие, многоуважавани колеги, да не ме острикирате за презентирането на няколкогодишна работа във филиалите на Русенския университет – в Силистра и Видин.

Като доктор по Теория на възпитанието и дидактика и доцент по Методика на обучението по литература, моят професионален ангажимент е изграждането на компетенции у студентите-бъдещи учители да интерпретират текст, използвайки различни режими на комуникация, така че да бъдат разбрани от своите ученици. Житейската ми грижа е, използвайки всички режими на комуникация, да сътворя човеци, които да могат да предадат житейската мъдрост на книгите на „тези, дето ще поемат поста ни“.

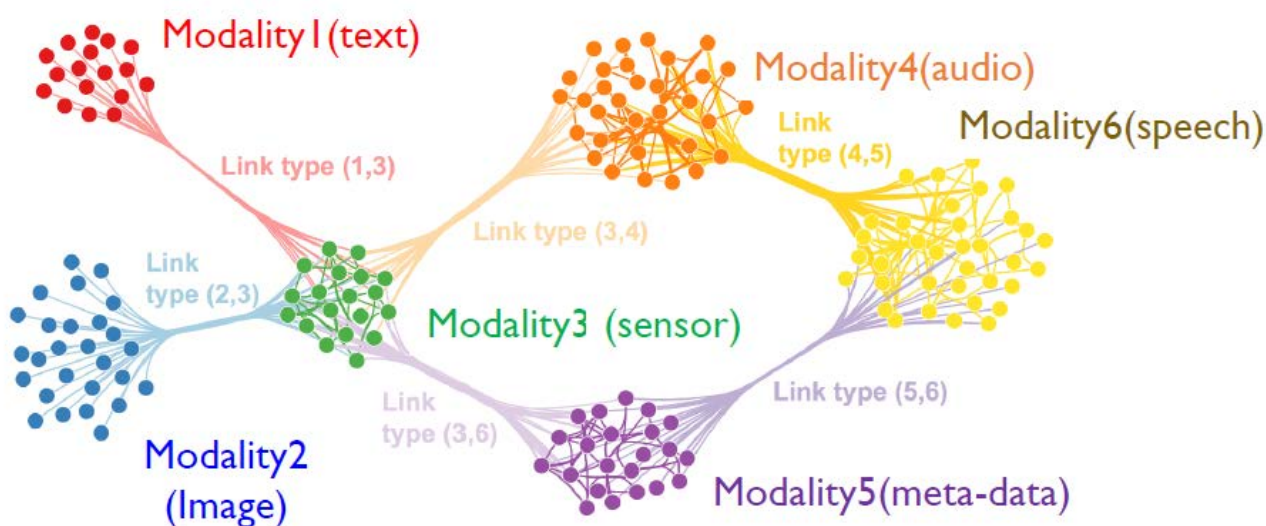
От четири години колаборирам визуалния storytelling, който е приоритет на WEB-дизайнерите и маркетинга с мултимодалния подход в обучението, който е поле за работа на педагозите, с дигиталната трансформация на висшето образование. След COVID-19 тази колаборация доведе до „новото нормално“ – смесеното обучение.

За мен смесеното обучение е формата, в която много удобно се разполага мултимодалният подход в обучението, а за Методика на обучението по Литература визуалният storytelling е реалност второ десетилетие. Само дете в началото на милениума, когато синтезирах първите си лекции в презентации на Power Point и със студентите събирахме Е-библиотека с екранизации на романи, включени в учебното съдържание, не знаех, че практикувам визуален storytelling.

Ω Ω Ω

През 70 – 80-те години на миналия век биват проведени серия психологически експерименти, за да се стигне до заключението, че водещият стил на възприемане зависи от водещия сензорен канал (визуален, аудио, кинестетичен) в съзнанието на всеки човек. (фиг. 1)

Днес съществуват повече от 70 модела на обучение, основани на тази теория. Първоизточник е **моделът VAK (visual / aural / kinesthetic)**, разработен от екипа на У. Б. Барб. Уолтър Барб е експерт по образование и университетски професор от САЩ, който го публикува за първи път в книгата си “Teaching Through Modality Strengths” през 1979 г.

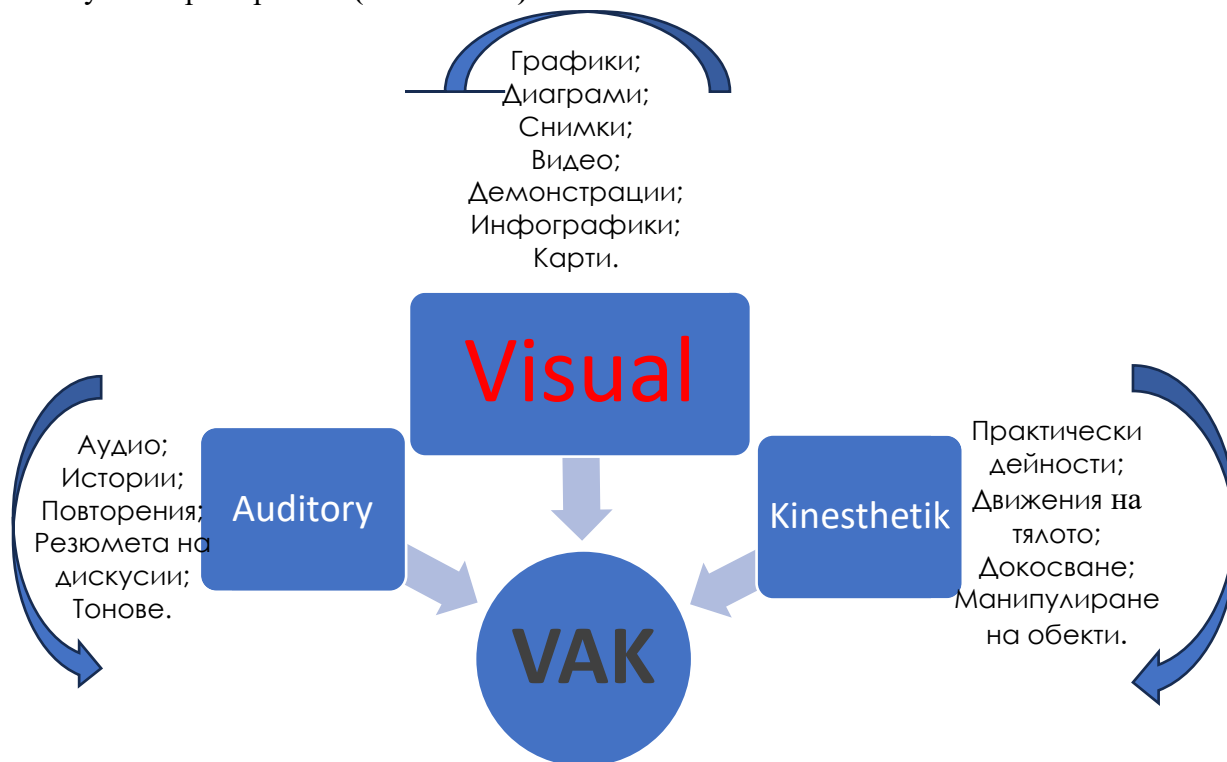
Фиг. 1. Сензорни канали⁹⁹

Основната теза на модела VAK на Барб е, че повечето хора имат доминиращ стил на учене измежду **три основни стила**: (Фиг. 2)

- учене чрез визуализиране (**Visual**);
- учене чрез слушане (**Auditory**);

⁹⁹ Това изображение е дело на Gemini.

- учене чрез правене (**Kinesthetic**).

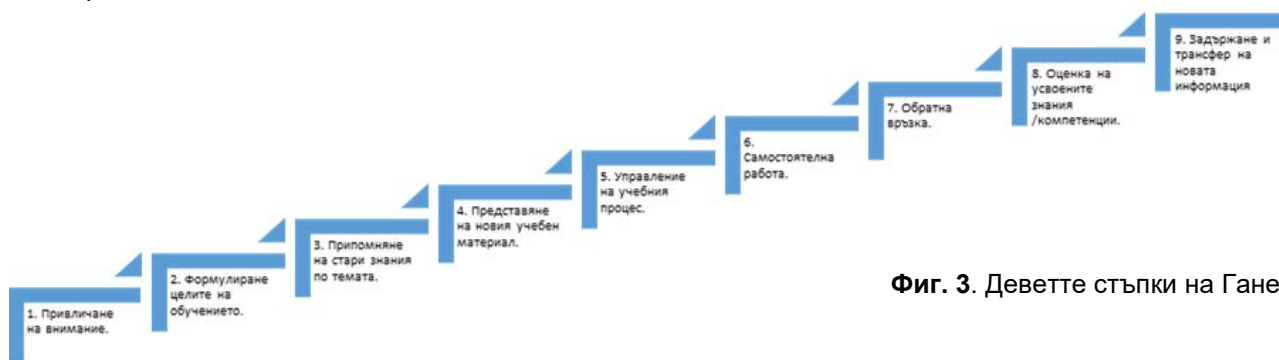
Фиг. 2. Моделът VAK

През 1992 г. на базата на модела VAK новозеландският образователен експерт **Нийл Флеминг** създава разширен модел, известен като **VARK**, в който е добавен четвърти основен стил на учене – “Четене/Писане” (**Read/Write**).

Модерните в момента **STEM, STEAM, STREAM** модели на учене и преподаване са производни на VAK и VARК – моделите на Барб и Флеминг.

Предвид целта на настоящия текст – да представи прилагането на мултимодалния подход при подготовката на студенти-бъдещи учители по Български език и литература, ще се спра на още един модел за учене – “Деветте нива на ученето” на **Робърт Гане** (1916-2002).

През 1965 г. Гане публикува книгата “The Conditions of Learning”, в която формулира кои са **менталните условия, необходими за ефективно учене**. В книгата си Гане описва процес от **девет стъпки (нива)**, който може да се прилага при всякакви видове учене (фиг. 3.)

Фиг. 3. Деветте стъпки на Гане

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Мултимодалното обучение, дава възможност една и съща информация да бъде лесно обработваема за цялата група.

Мултимодалният подход в обучението не е откритие на дигиталната педагогика. Дигиталната трансформация на образованието му облеche нова дрешка, а чат-ботовете го направиха по-лесно приложим в практиката.

Затова, за да съм в крак с модата, реших да попитам един от AI агентите ЩО Е ТО МУЛТИМОДАЛЕН ПОДХОД В ОБРАЗОВАНИЕТО.

Отговорът беше доста метафоричен и аз реших да го споделя с Вас:

„Мултимодалният подход в обучението е като пъстроцветна мозайка, съставена от различни части, които изграждат цялостна картина на знанието!“

При подготовката на студенти-бъдещи учители е наложително у тях да бъдат изграждани компетенции за баланс и хармония (баланс в използването на дигитални дидактични материали, които да са в хармония с традиционното четене и писане – на ръка, но човешка ръка, а не писалка, умело конструирана в 3D принтер); компетенции за изграждане на емоционална връзка с учениците; за йерархия във взаимоотношенията, както и йерархия на важно и второстепенно в един урок; компетенции за пространствен учебен дизайн – неща, които трябва да умеят и PR, и маркетинговите специалисти, за да бъдат историите, които разказват разбрани от тяхната аудитория.

Мултимодалният подход, в контекста на дигиталната трансформация на образованието, дава възможност за диференцирано обучение в рамките на овехтялата класно-урочна форма, но за това друг път, в друго време.

REFERENCES

- [1] Berge (2001). Barriers to Distance Education: A Factor-Analytic Study.
- [2] Gagne, Robert M. (2016). The Conditions of Learning.And Theory of Instruction. https://archive.org/details/conditionsoflear0000gagn_r4a7
- [3] Kress and van Leeuwen (2006). Reading ImagesThe Grammar of Visual Design.
- [4] Lankshear, C. & Knobel, M. (2011) New literacies: Everyday practices and social learning.
- [5] Lindstrand, F., Insulander, E., & Selander, S. (2016). Mike the Knight in the neo-liberal era: A multimodal approach to children's multi-media entertainment. Journal of Language and Politics, 15(3), 337–351
- [6] Lutkewitte, C. (2013). Multimodal Composition: A Critical Sourcebook (The Bedford/st. Martin's Series in Rhetoric and Composition).
- [7] Lutkewitte, C. (2013). Multimodal Composition: A Critical Sourcebook. Boston: Bedford/St. Martin's.
- [8] Selber, S. (2004). Multiliteracies for a Digital Age.